

**Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE)
Amerikan Mimarlık Kayıt Kurulları Konseyi (NCARB)
Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA)
Arasında**

MESLEKİ YETERLİKLERİN KARŞILIKLI TANINMASI İÇİN ANLAŞMA

Çeviri: Tuğçe Selin Tağmat

ACE ile Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA) ve Amerikan Mimarlık Kayıt Kurulları Konseyi (NCARB) arasında ACE'nin Kasım 2005'te Lüksemburg'da düzenlenen Genel Kurul toplantısı sırasında imzalanan anlaşma, henüz yasal bağlayıcılığa sahip olmamasına rağmen, gelecekte hükümetlerarası imzalanacak bir anlaşmaya altlık sağlama amacını taşıyor. Ayrıca anlaşma metninde belirtildiği üzere, sözkonusu şartlar ACE'nin şimdiki üyeleri kadar gelecekteki üyelerini de, yani Türkiye'yi de kapsamına alıyor. ACE, ilk karşılıklı tanıma anlaşmasını 2001 yılında Meksika'yla gerçekleştirmişti. 2006 yılı başlarında ise Kanada ile benzeri bir anlaşmaya varılması bekleniyor.

Anlaşmanın orijinal metnine ulaşmak için:

<http://www.mo.org.tr/UIKDocs/mutualrecognition.pdf>

Metne Türkçe olarak ulaşmak için:

<http://www.mo.org.tr/UIKDocs/karsiliklitanima.pdf>

ÖNSÖZ

Aşağıdaki anlaşma, ABD ve AB'nin mimarlık mesleğini temsil eden kuruluşları arasında 2001-2005 yılları süresince mesleki düzeyde yürütülen müzakerelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu anlaşma, gelecekte ABD ve AB arasında, mimarlık hizmetlerinin sunulmasında eğitimle ilgili ve mesleki yeterliklerin tanınması hakkında yasal bağlayıcılığa sahip bir Karşılıklı Tanıma Anlaşması'na varılması için başlangıç niteliğinde, fakat çok gerekli bir adımdır. ABD ve AB'deki mesleklerin gelecekteki herhangi bağlayıcı bir Karşılıklı Tanıma Anlaşması'nda yer almasını istedikleri yapının ve gerekli koşulların genel hatlarını çizmektedir.

Bu müzakerelerin tarafları, ABD için, bundan sonra sırasıyla NCARB ve AIA olarak ifade edilecek Amerikan Mimarlık Kayıt Kurulları Konseyi ve Amerikan Mimarlar Enstitüsü ve AB için, bundan sonra ACE olarak ifade edilecek Avrupa Mimarlar Konseyi'dir.

Anlaşma metni, ABD Ticari Temsilciliği ve AB Komisyonu'nu arasında 2001 yılında yapılan ve bu anlaşmanın taraflarının da bulunduğu bir resmî toplantı sonrasında başlatılan yoğun diyalog süresince üzerinde karara varılan ilkeleri tam anlamıyla yansıtmaktadır. Bu resmî toplantıyı, anlaşmanın tarafları arasında çok sayıda karşılıklı fikir alışverişi ve yüz yüze tartışma izlemiştir. Bunlardan en önemli ikisi, Brüksel ve Washington'da sırasıyla Şubat 2003 ve Kasım 2003'te gerçekleştirilen düzenli müzakere toplantılarıdır.

Yasal bağlayıcılığı bulunmayan bu anlaşma metni, mimarlık hizmetlerinin sunulmasında eğitimle ilgili ve mesleki yeterliklerin tanınması için iki siyasî ve ekonomik oluşum arasında

gelecekte imzalanacak, yasal bağlayıcılığı olan etkili bir Karşılıklı Tanınma Anlaşması için en uygun koşulları, mimarlık mesleğinin bakış açısından belirlemek hedefine ulaşma yolunda tarafların harcadığı büyük çabaların sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Anlaşmanın tarafları, 7 Temmuz 2005'te yaptıkları bir toplantıda metni mevcut haliyle ilgili ve yetkili ABD ve AB kuruluşlarına, mümkün olan en kısa zaman diliminde incelemeleri ve resmi siyasi düzeyde gerekli eylemleri yerine getirmeleri amacıyla sunmaya karar vermişlerdir.

A. ANLAŞMANIN BİÇİMİ VE İÇERİĞİ

1. Katılımcılar

1.1 Anlaşmanın tarafları şunlardır:

- Amerika Birleşik Devletleri için, Amerikan Mimarlık Kayıt Kurulları Konseyi (NCARB) ve Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA)
- Avrupa Birliği için, Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) (şimdiki ve gelecekteki üyeleri)

1.2 Taraflar dışındaki yetkili kurumlar şunlardır:

ABD için:

- Mimarlara lisans verme konusunda yasal sorumluluğu olan, 55 adet Eyalet ve Bölgesel Mimarlık Kayıt Kurulu;
- ABD Ticari Temsilciliği

AB için:

- Mimarların kayıt / lisansını düzenleyen 21 AB hükümeti;
- Avrupa'nın yasal düzenlemelerini izlemesi gereken 4 AB hükümeti;
- Kayıt işlevini üstlenen ulusal (ve bölgesel) meslek kuruluşları (Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Litvanya, Lüksemburg, Polonya, Portekiz, Slovenya, Slovakya, İspanya);
- Ulusal kayıt kuruluşları (Finlandiya, Malta, Hollanda, İngiltere);
- Kayıt kuruluşuna sahip olmayan ülkelerdeki ilgili kurumlar (Kıbrıs, Danimarka, Estonya, İrlanda, Letonya, İsveç);
- Üye Devletler tarafından yetkili kılınan AB Komisyonu (133 Komite)

1.3 Tarafların statüsü ve yetkinlik alanları:

NCARB, ABD'deki tüm eyalet ve bölgesel mimarlık kayıt kurullarının federasyonu olarak görev yapan bir hükümet dışı kurumdur. Bu kurullar NCARB'ın kuralları ve politikalarını belirler ve yöneticilerini seçerler. NCARB, üye kurullarıyla beraber çalışarak, nitelikli mimarların sertifikalandırılması için ulusal standartları oluşturur. Bu standartlar tüm eyalet kurulları tarafından tanınır ve böylece NCARB sertifikasına sahip mimarlar herhangi başka bir sınav veya yeterlik kanıtı sunmalarına gerek kalmaksızın kaydedilirler.

AIA, ABD'li mimarların, lisanslı mimarları temsil eden meslek kuruluşudur. Üyeleri, ABD içinde mimarlık uygulaması yapma lisansına sahiptir.

ACE, Avrupa Birliği'nde mimarlık mesleğini temsil eden bir sivil toplum kuruluşudur. Üyeleri, tüm AB Üye Ülkeleri'nin yanı sıra Norveç, İsviçre ve AB aday ülkelerden (Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve Türkiye) ulusal kayıt ve mimarlık meslek kuruluşlarından oluşmaktadır.

2. Anlaşmanın Amacı

Bu anlaşma, her iki siyasi ve ekonomik oluşum arasında hizmet sunulması sırasında yeterliklerin taşınmasını kolaylaştırmak amacıyla yeterliklerin karşılıklı tanınmasına ilişkin ölçütler, prosedürler ve önlemler getirmektedir.

Bu anlaşma:

- Aralarında uzmanlık, bağımsızlık, sorumluluk ve dürüstlük gibi niteliklerin de bulunduğu, karşılıklı olarak kabul edilebilir uygulama ve profesyonellik standartlarını oluşturmakta,
- Mimarlar için gelecekte oluşturulacak uluslararası tanıma anlaşmaları için bir model geliştirmekte,
- Performansın düzgün bir şekilde izlenmesi, akademik standartların ve sürekli mesleki gelişim (SMG) sistemlerinin denetimi de dahil olmak üzere uygulamanın kolaylaştırılması ve anlaşmazlıkların çözümü için bir yönetim sistemi kurmaktadır.

Bunun ötesinde, müzakerelerden aşağıdaki daha geniş hedefler ve istekleri de çıkartmıştır:

2.1 Kalitenin artırılması:

- Mimarlık eğitimi ve uygulamasında daha yüksek ortak standartlar geliştirmek;
- Mimarlık hizmetlerinin sunulmasında daha yüksek kalite sağlamak;
- Tüketicinin korunmasını sağlamak ve toplumun, mimarlığın, çevrenin, sürdürülebilirliğin, kültürün ve kamusal sağlık, güvenlik ve refahın çıkarlarını korumak;
- Yeterliklerin eşdeğerliğinin tanınması konusunda standartlar belirlemek;
- Niteliksiz kişilerin uygulamaya zarar vermesini engellemek.

2.2 Ticari olanaklar:

- Mimarların her iki tarafın idari bölgesindeki ilgili kayıt kuruluşu tarafından tanınmasını kolaylaştırmak;
- Mimarlar için iş olanaklarını artırmak;
- Gelecek için çalışma koşullarını kurmak;
- İşverenin çeşitli hizmet sunucuları arasından seçim yapma şansını artırmak;
- Birbirinin idari bölgesinde çalışan mimarları belirlemek.

3. Referans Çerçevesi

3.1 Profesyonellik İlkeleri

AB ve ABD'deki mimarlık mesleği üyeleri profesyonellik, dürüstlük ve yetkinlik standartlarına kendilerini adanmış bir şekilde, yapılı çevrelerinin sürdürülebilir gelişimi ile toplumları ve kültürlerinin refahı için gerekli, kendine özgü beceri ve yeteneklerini sunmaktadırlar. Profesyonellik ilkeleri yasalarda olduğu kadar etik davranış kuralları ve mesleki davranışı düzenleyen diğer kodlarda belirlenmiştir.

3.1.1 Uzmanlık: Mimarlar lisans ve lisansüstü eğitimleri ve deneyim yoluyla gelişen bilgi, beceri ve kuramsal altyapıya sahiptirler. Mimarlık eğitimi, stajı ve sınavının oluşturduğu süreç, bir mimar mesleki hizmet sunmak üzere görevlendirildiğinde, o mimarın sözkonusu hizmetleri yetkin bir şekilde gerçekleştirebilmek için gerekli standartları karşıladığını topluma garanti edecek şekilde yapılandırılmıştır. Bunun ötesinde, çoğu mimarlık meslek kuruluşu üyeleri mimarlık sanatı ve bilimine ilişkin bilgilerini korumak ve geliştirmek, mimarlıktaki kazanımlara saygı göstermek ve mimarlığın gelişimine katkıda bulunmaktan sorumludurlar.

3.1.2 Bağımsızlık: Mimarlar işverenler ve/veya kullanıcılara nesnel uzman önerisi sağlamalıdır. Mimarlar, mimarlık sanatı ve bilimiyle uğraşırken bilgiye dayanan ve tarafsız mesleki değerlendirmeleri bütün diğer amaçların üstünde tutma konusundaki ideali sürdürmekle yükümlüdürler. Mimarlar mesleki etkinliklerini düzenleyen

yasaların içerik ve özlerine uymalı ve mesleki etkinliklerinin toplumsal ve çevresel etkilerini dikkate almalıdırlar.

3.1.3 Dürüstlük: Mimarlar, işverenleri ve toplum adına gerçekleştirdikleri işlere özverili bir şekilde kendilerini adanmışlardır. Meslek mensupları, işverenlerine ve topluma yetkin ve profesyonel bir şekilde hizmet vermek ve onlar adına önyargısız ve tarafsız değerlendirme yapmakla yükümlüdürler.

3.1.4 Sorumluluk: Mimarlar, işverenlerine bağımsız ve gerekirse eleştirel öneri sağlamaları ve yaptıkları işlerin toplum ve çevre üzerindeki etkileri konusundaki sorumluluklarının farkında olmalıdırlar. Mimarlar, beraber çalıştıkları uzmanlar de dahil olmak üzere, ancak hakkında yeterli eğitim, yetiştirme ve/veya deneyime sahip oldukları mesleki hizmetleri üstlenmeyi kabul etmelidirler.

3.1.5 Mesleği Uygulama Kapsamı: Farklı yönetim bölgelerindeki yasalar o bölgelerdeki mimarlık uygulamalarını düzenler. Belirli bir yönetim bölgesinde kayıtlı olan bir mimar, mesleği uygulama yetkisinin bulunduğu her bölgede yürürlükte olan yasalar ve kurallara uymak zorundadır. Bu anlaşma kapsamında kendi ülkelerinin dışındaki başka ülkelerde mesleklerini uygulayacak olan mimarlar, yerel mimarların uygulamasına izin verilen hizmetleri vermekle sınırlandırılacak ve kendi ülkesindeki hizmet kapsamının ev sahibi ülkede izin verilen kapsamından daha kısıtlı olması halinde, ancak kendi ülkesindeki bu alışlagelmiş hizmetleri verebilecektir.

Bu Karşılıklı Tanıma Anlaşması, AB Üye Ülkelerinde ve ABD’de mimarların temel mesleki yükümlülüklerini yerine getirebilmelerini sağlayacak, en yüksek standarttaki mimarlık eğitimi ve meslek pratiğini benimsemektedir. Bu standartlar farklı ulusal, eğitim geleneklerini kapsamakta ve böylece eşdeğerlik için değişken faktörleri dikkate almaktadır.

3.2 Kapsanan Meslekler (Hizmetler)

Genellikle yasayla korunan “mimar” unvanı, mesleki ve akademik olarak yeterlik kazanmış ve çoğunlukla belirli bir yönetim bölgesinde mimarlık uygulaması yapmak için kayıt/lisans/sertifika koşulunu sağlamış olan, bunun yanı sıra, toplumun yaşam çevresinde mekânsal, biçimsel ve tarihsel bağlam aracılığıyla adil ve sürdürülebilir bir gelişimi, refahı ve kültürel ifadeyi korumakla yükümlü kişiyi ifade etmek için kullanılmaktadır.

4. Karşılıklı Tanıma

Karşılıklı tanıma, aşağıdaki koşulları sağlayan AB ve ABD vatandaşı mimarların her birinin bölgesinde tanınması anlamına gelmektedir.

4.1 Minimum Eğitim Düzeyi ve Eşdeğerlik Koşulları

AB ve ABD vatandaşı mimarlar, en az 7 yılı sertifikalı, kayıtlı veya lisanslı olarak mesleği uygulamaya tam yetkili olacak şekilde, 14 yıldan az olmayan bir formal eğitim, kayıt/lisans ve uygulama dönemini tamamladığını gösterecektir.

Karşılıklı Tanıma Anlaşması farklı yönetim bölgeleri arasındaki farklılıkları dikkate alacak, fakat aynı zamanda mümkün olan en yüksek mesleki standartları gözetecektir.

4.1.1 AB’li Mimar

AB’li mimarlar:

- 2005/36/EC no.lu AB Konseyi Direktifi’nin ilgili bölümlerinde belirtilen koşulları sağlayacaktır.
- Herhangi bir yönetim bölgesinin gerektirdiği kayıt/lisans koşullarına uyacaktır.

4.1.2 ABD'li Mimar

ABD'li mimarlar:

- Kayıt/lisansın yapılacağı tarihteki bölgesel eğitim, staj ve sınav (Mimar Kayıt Sınavı ve benzeri) koşulları yerine getirecektir.
- Herhangi bir yönetim bölgesinin gerektirdiği kayıt/lisans koşullarına uyacaktır.

4.2 Kayıt (Ev Sahibi Ülkenin Lisans/Kayıt Mekanizması)

- Mesleki deneyimin sertifikalandırılması işlemi, ilk eğitimden inşaat yönetimine kadar mimarlığın kapsamlı bir şekilde uygulanmasına ilişkin sorumluluğu içermektedir. Sertifikalandırma işlemi, başvuruda bulunan kişinin mimarlığı uygulamakta bulunduğunu, dolayısıyla da SMG ve Mesleki Sorumluluk Sigortası gibi koşulları yerine getirdiğini ve mesleki davranışa ilişkin herhangi bir yaptırımını bulunmadığını onaylayan bir mektup şeklinde olmalıdır.

4.3 Diğer Önlemler

Yukarıdaki kriterleri sağlamayan ve bu nedenle karşılıklı tanıma kapsamından yararlanamayacak başvuru sahiplerinin durumu Ortak Yönetişim Komitesi tarafından görüşülerek, tanınmanın gerçekleşmesi için ek koşulların ne olacağı ve bunların yerine nasıl yerine getirileceği belirlenir.

B. ANLAŞMANIN UYGULANMASI İÇİN MEKANİZMALAR

1. Denetim ve Uygulama Kuralları ve Prosedürleri

1.1 Ortak Denetim Komitesi (Joint Governance Committee-JGC)

Ortak Denetim Komitesi, bu Anlaşmadaki kurallar ve hükümlerle bağlanmayı kabul etmiş olan tüm tarafların performanslarını izlemek, bu Anlaşmanın uygulanmasını kolaylaştırmak ve bu kapsamda ortaya çıkabilecek tüm sorunları veya anlaşmazlıkların düzgün bir şekilde ve bu Anlaşmanın amaçlarına uygun olarak çözümlenmesini sağlamak amacıyla kurulacaktır.

Komite, ABD ve AB'den dörder üyeden oluşacaktır. Taraflar, bu üyelerin seçiminde yasal, mesleki ve kamusal/tüketici çıkar gruplarını dikkate alacaklardır.

2. Diyalog ve İdari İşbirliği İçin Mekanizmalar

Ortak Denetim Komitesi, aşağıdaki mekanizma ve prosedürleri yürürlüğe sokacaktır:

2.1 Bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve denetlenmesi için gerekli Kurallar ve Prosedürler. Komite üyeleri düzenli olarak birbirleriyle iletişimde bulunacaklar ve anlaşmanın uygulanması ve etkinliğini gözden geçirmek üzere her iki yılda en az bir toplantı yapacaklardır.

2.2 Anlaşmaya taraf olan tüm yönetim bölgelerinde, mimarların bu belge kapsamındaki olanaklar, kayıt/lisans koşulları ve yaptırımlar hakkında bilgi alabilecekleri bir Bilgi Kaynağı.

2.3 Anlaşmaya katılan yönetim bölgelerindeki mimarların, mesleklerini uluslararası ortamda uygulayabilmek üzere sahip oldukları lisans veya yaptıkları kayıt (veya kayıt kurumunun olmadığı durumda eşdeğer bir sertifikaya) sonucunda sahip oldukları haklar ve yerine getirmeleri gereken zorunlulukları anlayabilecekleri bir İletişim Mekanizması.

2.4 Anlaşmanın uygulanması sırasındaki Anlaşmazlıkların Çözülmesi için bir mekanizma.

2.5 Başvuru sahipleri için bir İtiraz Prosedürü

2.6 Aşağıdaki konuları içeren bir Başvuru Prosedürü:

- 2.6.1 Tüm taraflarda birer bilgi irtibat noktası:
ABD için: NCARB; AB için: ACE
- 2.6.2 Başvuruların Değerlendirilmesi İçin Prosedürlerin Süresi
Başvurular, mantıklı bir başvuru tamamlanma süresi içinde değerlendirilmeli.
- 2.6.3 Dokümantasyon
Başvuru sahibinin kayıt/lisans durumu yerel yönetim bölgesi tarafından, Ortak Denetim Komitesi'nin zaman zaman belirleyeceği ortak bir formatta sertifikalandırılacaktır. Dokümantasyon, tüm başvurular için ortak bir format ve içerikte, İngilizce ve ev sahibi ülkenin dilinde yapılacaktır. Başvurular elektronik olarak teslim edilebilecektir.

3. Prosedürlerin Kolaylaştırılması İçin Taahhütler / Şeffaflık

Taraflar, yukarıda B.2.2'de tariflenen bilgi kaynakları aracılığıyla, yetkili kurumların (mimarlar lisans verilmesinden sorumlu hükümet veya hükümet dışı kurumlar) isimlerini ve adreslerini ilan edeceklerdir.

4. Yeterlikler Dışındaki Lisans Koşulları / Prosedürleri

4.1 İş Kurma / Yerleşme Koşulları

Kalıcı iş kurma veya ikamet şartı konulmayacaktır.

4.2 Lisan Koşulları

Herhangi bir dil koşulu getirilmeyecektir.

4.3 İyi Davranış/Hal Kanıtları

Kayıt için başvuruda bulunanların, iyi davranış/hal kanıtlarını sunmaları gerekmektedir. (Karşılaştırınız: B.2.6.3)

4.4 Mesleki Sorumluluk Sigortası

Başvuru sahipleri, ev sahibi ülkedeki hizmet süresini ve gerekirse mimarın kendi ülkesine dönmesinden sonraki kritik süreyi kapsayacak, makul bir süre için (örneğin 3 ay) geçerli bir Mesleki Sorumluluk Sigortası'na sahip olduklarını kanıtlayacaklardır.

4.5 Ticari İsimlerin ve Firma İsimlerinin Kullanımı

Başvuru sahipleri, ticari isimler ve firma isimlerine ilişkin yerel koşullardan haberdar olmalıdırlar.

4.6 Ev Sahibinin Etik Kurallarına Uyum

Başvuru sahipleri, yerel yasalar, davranış kuralları ve etik kodlara uyum sağlamalıdırlar.

5. Taahhütler / Şeffaflık Önlemleri

5.1 İlgili Yasalar ve Yönetmelikler

Başka bir yönetim bölgesinde kayıt için başvuru yapanlar, o bölgenin yasaları ve yönetmeliklerine uyum sağlama konusunda tam sorumludurlar.

5.2 Yetkinliğin Sürekli Doğrulanması

Önceden belirlenmiş yıllık bir Sürekli Mesleki Gelişim katılım saatinin kayıt için bir koşul olarak getirildiği durumlarda, başvuru sahipleri gerektiği biçimde ve zamanda bu koşulu sağladıklarını göstereceklerdir.

5.3 Kaydın Silinmesine İlişkin Ölçütler ve Prosedürler

Belirli bir yönetim bölgesindeki kayda girme ve kayıttan silinme koşulları kamuya açık olarak ilan edilmelidir.

5.4 Uyruk / İkamet Hakkındaki Yönetmelikler

Bu anlaşmanın hükümleri, her iki tarafın temsil ettiği ülkelerin vatandaşlarını bağlayacaktır. Tarafların temsil ettiği kayıt kuruluşları başvuru sahiplerine ikamet koşulu getirmeyeceklerdir.

6. Anlaşmanın Yenilenmesi

Anlaşma her üç yılda bir Ortak Denetim Komitesi tarafından gözden geçirilecektir.

7. Anlaşma Bitiminin İlanı

Taraflardan birinin bu Anlaşmayı bitirmek istemesi halinde, diğer tarafı 12 ay önceden yazılı olarak bilgilendirmesi gerekir.

Avrupa Birliği adına

Marie-Hélène Lucas, Başkan
Avrupa Mimarlar Konseyi

Amerika Birleşik Devletleri adına

Katherine Lee Schwennsen, FAIA, Birinci Başkan Yardımcısı
Amerikan Mimarlar Enstitüsü

H. Carleton Godsey, FAIA, Başkan
Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi

Robert E. Luke, AIA, Birinci Başkan Yardımcısı
Mimarlık Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi